

УДК 342.725(477):341.176(4)

**ОЦІНКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ЗА ДЕМОКРАТІЮ
ЧЕРЕЗ ПРАВО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ «ПРО МОВИ В УКРАЇНІ»
(№ 1015-3)**

Ольга Швед

*Львівський державний університет внутрішніх справ
вул. Городоцька, 26, м. Львів, 79007, Україна
olya88shwed@gmail.com*

Проаналізовано одну з нових законодавчих ініціатив: проект закону «Про мови в Україні» (№ 1015-3). Виокремлено позитивні та дискусійні аспекти змісту нормативного документа, взявши до уваги висновок Європейської комісії за демократію через право. Враховуючи бездержавне історичне минуле, складну спадщину від СРСР, європейські експерти рекомендують продовжити роботу над удосконаленням положень і термінів нормативного документа.

Ключові слова: мовна політика, мовне законодавство, державна мова, регіональна мова, Європейська комісія за демократію через право.

Питання мовного законодавства належить до одного з найскладніших в категорійному полі «мовна політика». Розглянемо оцінку проекту закону «Про мови в Україні» (№ 1015-3, автори С. Єфремов, П. Симоненко, С. Гриневецький) з боку Європейської комісії за демократію через право. Джерельною базою послужили: Конституція України, Закон «Про мови в УРСР», законопроект «Про мови в Україні» (внесеного на розгляд Комітету парламенту з питань культури і духовності), висновок Венеціанської комісії щодо проекту Закону «Про мови в Україні», «Європейська хартія регіональних мов та мов меншин» та ін. Завдання, яке ставимо перед собою, – розкрити причини появи правового висновку Венеціанської комісії та положення названого законопроекту.

Прийняти такий закон як базовий у питаннях мовної політики необхідно для того, щоб забезпечити ефективне застосування положень статей 3, 10, 11, 21, 22, 24 та 53 Конституції України [1] та привести українське законодавство у відповідність до міжнародних вимог. За задумом розробників, законопроект, у разі його прийняття, мав би забезпечити імплементацію Європейської хартії регіональних мов і мов меншин, ратифіковану Верховною Радою 1999 р.

Проект закону «Про мови в Україні» викликав дискусії, він зазнав критики з боку представників різних політичних кіл та суспільства. Висловлено занепокоєння щодо невідповідності законопроекту українській Конституції та положенням, які регламентують статус української мови як державної в Україні. Експертно-правовий аналіз документа провели дослідницькі інститути, вищі навчальні заклади, експертні підрозділи парламенту та органи виконавчої влади. Оцінивши реакцію громадськості на розроблений законопроект, Голова Верховної Ради України Володимир Литвин 27 листопада 2010 р. звернувся до Венеціанської комісії із запитом підготувати правовий висновок щодо документа.

Причини появи правого висновку Європейської комісії за демократію через право

Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія) – це консультативний орган конституційного права, створений 1990 р. при Раді Європи. Від 2002 р. в роботі Комісії беруть участь країни, що не входять до РС. Кожна країна-учасниця призначає до Комісії одного експерта строком на чотири роки, який повинен працювати як незалежний фахівець. Як правило, Комісія в повному складі збирає чотири сесії на рік у Венеції, звідки й неофіційна назва організації. У 2010 р. членами Комісії було 57 держав. Основною формою роботи Комісії є аналіз законів і законопроектів держав-учасників, які стосуються проблем конституційного права, зокрема стандартів виборів, прав меншин тощо.

Для здійснення конституційно-правової оцінки у складі Венеціанської комісії створено Робочу групу доповідачів, до якої ввійшли Серджо Бартоле, Бен Вермейлен та Ян Велаерс. Під час підготовки висновку враховано коментарі експерта Генерального директорату з прав людини та юридичних питань Ради Європи Маркуса Гальдія. Для того, щоб отримати роз'яснення щодо законопроекту і для кращого розуміння української правової та фактичної бази, експерти Венеціанської комісії відвідали Україну. У ході візиту було проведено зустрічі з представниками органів влади, громадянського суспільства, зокрема національних меншин. Свій висновок про новий законопроект українських політиків Венеціанська комісія ухвалила на 86-му пленарному засіданні, що відбувся 25–26 березня 2011 р.

Висновок містить оцінку мовної ситуації в Україні. Враховано результати перепису населення 2001 р., за яким етнічні українці становлять 77,8% населення держави. Іншими великими етнічними групами є: росіяни (17,3%), білоруси (0,6%), молдавани (0,5%), кримські татари (0,5%), болгары (0,4%), угорці (0,3%), румуни (0,3%), поляки (0,3%), євреї (0,2%), вірмени (0,2%), греки (0,2%), татари (0,2%) [2]. Зважаючи на тривалий процес русифікації, значна частина етнічних українців та осіб, які належать до неросійської меншини, володіють російською мовою і навіть вважають її рідною. Тому 67,5% населення держави назвали українську своєю рідною мовою, тоді як 29,6% назвали рідною саме російську мову.

На думку експертів, поняття «рідна мова» досить неоднозначне, оскільки під час заповнення опитувальників перепису частина людей вважала, що це мова, «якою я думаю та вільно розмовляю» (34%), «мова національності, до якої я належу» (32%), «мова, якою розмовляють мої батьки» (24%) та «мова, яку я найчастіше вживаю» (8%).

Експерти висловили думку про необхідність розробки відповідних форм та запитань, які дозволять громадянам вільно виявити свою мовну й етнічну ідентичність. Оскільки 2012 р. українська влада запланувала перепис населення, то повинні бути запитання на вибір та відкритий перелік альтернативних відповідей без вказівки щодо національної чи етнічної належності (наприклад, для дітей у змішаному шлюбі), щоб результати перепису відображали справжній вибір кожної людини.

Комісія також робить акцент на принципі самовизначення, зафіксованому у ст. 3 Рамкової конвенції про захист національних меншин (далі – Рамкова конвенція) [3], який повинен бути дотриманим у процесі перепису населення. Ідеться про забезпечення поваги до вільного виявлення етнічної та мовної ідентичності під час обробки даних, одержаних у результаті перепису. Також важливим експерти вважають

консультування органів державної влади з представниками різних груп населення щодо формулювання запитань та переліку варіантів відповідей.

У процесі здійснення правової оцінки експерти акцентували на складній мовній ситуації в Україні, яка сформувалась історично. Вони відзначили поширене використання в мовній практиці українських громадян російської мови. На їхню думку, цьому слід приділити належну увагу під час визначення поточних потреб та пріоритетів української мовної політики.

Здійснюючи аналіз мовної ситуації в Україні, Венеціанська комісія оцінила і нормативно-правові акти, що регулюють цю сферу суспільного життя. Експерти проаналізували відповідні статті Конституції України та Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки 1989 р. «Про мови в Українській Радянській Соціалістичній Республіці» [4]. Також Україна має і низку міжнародних зобов'язань у мовній сфері, що випливають із ст. 27 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [5], Рамкової конвенції про захист національних меншин та Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

Експерти Венеціанської комісії наголосили на важливості вдосконалення нормативно-правової бази України з питань мовної політики.

Положення законопроекту, які підтримують члени Європейської комісії за демократію через право

В основу лягла ідея регулювання використання та захисту мов в Україні відповідно до принципів мовної політики української держави, закладених у Конституції. Як зазначено в преамбулі, законопроект базується на трьох основних принципах: невіддільному праві кожної людини на вільне використання мов за своїм вибором у приватному і суспільному житті; визнанні та всебічному розвитку української мови як державної мови України; вільному розвитку мов, що використовуються в Україні, як основи духовного взаєморозуміння, консолідації та культурного взаємозбагачення українського суспільства. Ці та чимало інших принципів також підтверджено у статті законопроекту 5.1 «Цілі і принципи державної мовної політики» [6].

Перший принцип. Експерти констатували, що він підтверджується у ст. 3.1 та ст. 3.2 законопроекту. Окрім цього, у ст. 19.1 державна мова визначається як «основна мова у економічній і соціальній діяльності державних підприємств, установ та організацій», проте відразу додається, що російська та інші мови також можуть вільно використовуватись. Свобода на використання мови за особистим вибором також переважає в науці (ст. 22), інформаційних технологіях (ст. 23), у сфері культури (ст. 24), засобах масової інформації (ст. 25) та в рекламі (ст. 27.1).

У висновку Венеціанської комісії позитивно оцінено визнання особистої свободи на використання мови за своїм вибором та висловлено побажання додатково згадати цей принцип у загальних положеннях законопроекту.

Другий принцип. Метою законопроекту є «зміцнення статусу української мови як одного з вирішальних чинників національної самобутності», яка повністю відповідає положенням ст. 10 Конституції України. Відзначено, що тривала заборона неросійських мов у публічній сфері призвела до домінування російської мови в багатьох аспектах публічного та приватного життя і негативно позначилась на збереженні мовної ідентичності значної кількості етнічних українців. Ініціатива внесення

ст. 10 до Конституції України 1996 р., як вважають експерти Венеціанської комісії, стала вираженням волі щодо захисту та сприяння розвитку української мови як основи для злагодності в українському суспільстві та взаєморозуміння його членів.

Оскільки Україна є учасником таких міжнародних договорів, як Мовна хартія та Рамкова конвенція, то, на думку експертів, слід звернути увагу на нейтральну позицію цих інструментів щодо питання визначення державної мови. Проте вони вимагають дотримання балансу між використанням, вивченням та викладанням державною і регіональними мовами або мовами меншин. Такі принципи спрямовані на забезпечення захисту державної мови, регіональних мов та мов меншин від руйнівного впливу, який може бути спричинений необережною мовною політикою уряду.

Комісія також зауважує, що у проекті неодноразово згадується про важливість зміцнення статусу української мови як «одного з вирішальних чинників національної самобутності українського народу, гарантії його національно-державної суверенності». Зокрема, у преамбулі вказано на «значення зміцнення статусу державної української мови», у ст. 2 відзначено зв'язок між законодавством про мови та «регулюванням суспільних відносин», а у ст. 5.2.2 законодавчим принципом проголошено «забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної у всіх формах суспільного життя на всій території держави». На думку експертів, правова визначеність з такого важливого питання насправді має ключове значення для належного розуміння офіційного підходу в Україні до мовного питання і, в разі прийняття, адекватного застосування проекту.

Венеціанська комісія зауважує, що українська мова і надалі є єдиною державною мовою в Україні, оскільки законопроект не вносить будь-яких формальних змін щодо цього.

Венеціанська комісія, розглянувши та проаналізувавши законопроект «Про мови в Україні», оцінила законну мету створення сучасного законодавства щодо використання мов, як це й рекомендовано міжнародними органами моніторингу у сфері захисту мов і меншин. Комісія також зауважила, що законодавча робота із захисту мов набуває важливого значення для державних органів України і визнала, що у складній історичній, лінгвістичній і політичній ситуації, в якій перебуває держава, структурування її мовного ландшафту є серйозним і складним завданням.

Комісія вважає, що основні засади законопроекту: вільне використання мов у приватному і суспільному житті, зміцнення статусу державної мови та вільний розвиток мов як інструмент консолідації й інтеграції суспільства, які є в Конституції України, загалом відповідають чинним міжнародним стандартам.

Положення законопроекту, які члени Європейської комісії за демократію через право вважають дискусійними або потенційно суперечливими

1. Експерти визнали потенційно суперечливим твердження про те, що російська мова є рідною або такою, якою повсякденно послуговується більшість громадян України (ст. 7.1 законопроекту). Це положення, на думку експертів, має декларативний характер, що неприпустимо для нормативного документа.

2. Експерти зауважили й неточності у викладі. Зокрема, для захисту «мовних прав і свобод людини і громадянина» у ст. 9.1 констатовано, що «публічне приниження чи зневаження, навмисне спотворення української або інших мов в офіційних документах і текстах, створення перешкод і обмежень у користуванні ними, пропаганда ворожнечі на мовному ґрунті тягнуть за собою відповідальність, встановлену

законом». На думку спеціалістів, вводячи «юридичну відповідальність» у випадку «публічного приниження чи зневаження» української або інших мов, вищезгадана стаття обмежує свободу вираження поглядів, не відповідаючи, отже, ст. 10, п. 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [7].

3. Непевними для експертів є поняття характеру «юридичної відповідальності», «приниження» та «зневаження». Тому в питанні відповідності цього положення тій умові, що кожне обмеження свободи самовираження має бути «передбачене законом», Комісія має сумніви. Покликаючись на судову практику Європейського суду з прав людини, це означає: положення потрібно чітко сформулювати, щоб громадяни могли регулювати свою поведінку і передбачати наслідки, до яких може призвести така дія.

4. Експерти звернули увагу на ст. 18.3, у якій йдеться про те, що підприємствам, установам та організаціям, незалежно від форми власності, заборонено приймати будь-які інші правила, що заперечують або обмежують спілкування співробітників із використанням державної мови, російської та інших мов. Ця стаття перешкоджає відповідним структурам приймати правила про їхні робочі умови і тому може розглядатися як така, що покладає обмеження на свободу асоціації і суперечить ст. 11 Європейської хартії політичних свобод [8].

5. Венеціанська комісія прокоментувала ст. 24 законопроекту. У ній викладено обов'язки організаторів масових заходів з приводу здійснення оголошень під час концертів та інших культурних подій, що проводять особи з різних мовних груп державною мовою, російською та іншими регіональними мовами на вибір організаторів заходу. У цьому питанні міжнародна організація повторила коментарі щодо аналогічного зобов'язання у словацькому Акті про державну мову. У ньому йдеться про те, що зобов'язання надавати інформацію про культурні заходи (реклама, каталоги, програми тощо) та надавати усне повідомлення про такі заходи словацькою мовою слугує законній меті, оскільки уможливорює інформування осіб, які належать до словацької більшості, про культурні заходи, які, хоча й розраховані передусім на національні меншини, відкриті для відвідування широкою громадськістю [9].

6. Захист російської мови майже на рівні з українською. Так, російська мова – єдина недержавна мова, яка згадується в окремих положеннях.

Зокрема, ст. 5.3 визначає серед цілей і принципів державної мовної політики сприяння використанню російської мови, інших регіональних мов або мов меншин в усній і письмовій формі у сфері освіти, ЗМІ і створення можливості їхнього використання в діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, судочинства та в інших сферах суспільного життя. У ст. 6.3 додається, що обов'язковість застосування державної мови чи сприяння її використанню у тій чи іншій сфері суспільного життя не повинні тлумачитися як заперечення або применшення права на користування російською мовою та іншими регіональними мовами або мовами меншин у відповідній сфері.

Оскільки в названих статтях згадуються і російська, й інші регіональні мови або мови меншин, то більш вузький експертний аналіз статей проекту виявив, що документ фокусує увагу саме на російській мові. У проекті закону «Про мови в Україні» є статті, що стосуються окремих галузей суспільного життя, які ставлять державну та російську мову на один рівень, зокрема у випадках:

- публікування актів вищих органів державної влади (тексти обома мовами мають рівну юридичну силу) (ст. 11.1);

- виконання паспортів громадянина України та документів з особистими даними (ст. 14.1);
- розслідування, дізнання і прокурорського нагляду (ст. 16);
- навчання в дошкільних, загальних середніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах відповідно до потреб громадян (ст. 21.2 та 21.8–21.11);
- вивчення державної та російської мови в усіх загальних середніх навчальних закладах (ст. 26.2);
- надсилання листів та телеграм (ст. 26.2).

7. У ст. 7.1 чітко визначено місце російської мови на одному рівні з державною. Ідеться про те, що відповідно до Конституції України гарантується вільний розвиток, використання і захист російської мови з урахуванням того, що вона є рідною або такою, якою повсякденно послуговується більшість громадян України. На думку Комісії, така заява є спірною й адекватно не відображає результатів перепису 2001 р., а також видається такою, що випереджає результати наступного перепису. Як зазначено у висновку Комісії, пільгове становище російської мови на противагу іншим регіональним мовам або мовам меншин і в багатьох випадках «нарівні» з державною мовою викликає питання і щодо відповідності самому законопроекту, і державній мовній політиці загалом.

8. Розуміючи складність мовної ситуації в Україні, зокрема в контексті наслідків розпаду СРСР, експерти вважають, що преференційний захист російської мови як загальний захід викликає сумніви і може призвести до зайвої напруги в українському суспільстві. У той час, коли застосування російської мови вже є фактом повсякденності і її використовують навіть ті особи, які визначають себе як українці і українську мову як мовну ідентичність, такий преференційний рівень захисту непотрібний і несприятливо впливатиме на заходи, що вживаються для зміцнення української мови як державної.

9. У низці інших положень законопроекту спеціальний захист гарантовано у використанні регіональних мов і мов меншин «за умови якщо кількість осіб – носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, становить 10% і більше чисельності її населення» (ст. 8.3). На цих територіях російську мову та/або іншу мову меншини використовуватимуть на рівні з державною.

На думку Комісії, критерій зазначеної території є нечітким і не забезпечує юридичної впевненості, необхідної для оцінки точного значення. Передусім, не зрозуміло, якої адміністративно-територіальної одиниці стосується слово «регіон» у положеннях документа – області, селища, міста, мікрорайону або району (зазначені у ст. 1 законопроекту при визначенні «території, на якій поширена регіональна мова»). Нечіткою для експертів є й концепція «регіональної мови». Згідно з останнім абзацом ст. 1 законопроекту, «регіональна мова» визначена як «мова, яка традиційно використовується в межах певної території держави регіональною мовною групою, належною до мовної меншини» (термін «мовна меншина» зазначається лише в цьому положенні законопроекту).

10. Нечіткою є й концепція «вживання мови» – експерти не розуміють, чи це означає, що 10% або більше населення «може вживати регіональну мову або мову меншин», «здебільшого» вживати її або «переважно» вживати її. Проте яким би не було пояснення цих концепцій у фразі «регіони, де регіональну мову або мову меншини вживає 10% населення», з початку роботи Комісії зрозуміло, що російська мова відповідатиме критерію в більшості областей. А це означатиме, що в певних аспектах

суспільного життя російська мова використовуватиметься нарівні або навіть замість державної мови на багатьох територіях, якщо не на всій території України.

11. Комісія також вважає, що увагу потрібно звернути на позицію осіб, які належать до української національної більшості в регіонах, де меншість домінує. У деяких випадках більшість на національному рівні може становити меншість на регіональному. Тобто державним органам України варто проаналізувати, чи особи, які спілкуються українською мовою, потребують захисту в регіонах, де вони становлять меншість.

З питань справедливого балансу між захистом державної мови і захистом регіональної мови та мови меншин експерти зазначили, що, попри відсутність конкретних зобов'язань щодо цього в міжнародних угодах з прав людини та захисту прав меншин, у практиці держав-учасниць таких нормативних документів загально-визнано зобов'язання щодо створення балансу між захистом мовних прав осіб, які належать до національних меншин, з одного боку, і підтримкою консолідації між різними мовними групами в країні – з іншого. У досягненні поставленої мети державна мова набуває максимальної вагомості.

12. Надаючи російській мові майже такий же захист і сприяння, як і українській, яка є єдиною державною, законопроект програмує зменшення інтегративної сили української мови. Особливо у важливих сферах суспільного життя, таких, як державне управління, система освіти і ЗМІ. У випадку прийняття законопроекту, українська мова деякою мірою збереже свої позиції як єдина державна мова для різних аспектів державного управління, однак українська і російська мови перебуватимуть на одному рівні. Зокрема, у сфері органів державної влади, положення законопроекту запроваджують систему, відповідно до якої російська мова матиме невідповідні переваги, які піднімуть її статус до де-факто офіційної мови на більшості території України, зменшуючи стимули до використання державної мови (ст. 21, 27.1). В освітній сфері положення, передбачені законопроектом, матимуть негативний вплив на мотивацію вивчення української. У сфері ЗМІ положення, передбачені проектом Закону, можуть серйозно зашкодити використанню державної мови (ст. 24, 25).

13. Згідно з преамбулою законопроекту, третім принципом, на якому ґрунтується реалізація національної мовної політики, стає «вільний розвиток і рівноправність усіх національних мов, висока мовна культура є основою духовного порозуміння, культурного взаємозбагачення і консолідації суспільства (преамбула, ст. 5 та ст. 8.1). Венеціанська комісія схвалює наміри авторів законопроекту захистити мовні права російської й інших меншин та розширення у ст. 8.2 законопроекту переліку мов, до яких застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов. Проте цей перелік, згідно із заявою Комітету експертів Мовної хартії, не є повним.

Експерти Венеціанської комісії зазначили, що, відповідно до законопроекту, доступ до спеціального захисту, наданого його положеннями, відкривається лише регіональним мовам, які відповідають умові 10%, що встановлена ст. 8.3. Зрозуміло, що ці положення будуть на користь російськомовної меншини, а не для менш чисельних меншин, які не досягнуть встановленого порогу. Є ймовірність, що лише такі меншини, як угорська (в Закарпатті), румунська (у Чернівцях) і, можливо, кримськотатарська (у Криму) відповідатимуть відсотковому критерію.

Висновок експертів Європейської комісії за демократію через право

Документ не запропонував чіткої, послідовної і збалансованої законодавчої бази для використання і захисту мов у країні, що може призвести до негативних результатів. Венеціанська комісія висловила занепокоєння у зв'язку з тим, що законопроект, забезпечуючи захист російської мови без вжиття додаткових заходів на підтвердження ролі української мови як державної і забезпечення захисту інших регіональних мов і мов меншин, може збільшити мовний поділ суспільства в країні, замість того, щоб зменшити його.

Документ може бути сприйнятий як спроба розширити масштаби використання російської мови в країні та як крок у напрямі практичного офіційного білінгвізму.

Законопроект засвідчив несумісність і з Конституцією України, і з його власними положеннями щодо захисту мови (особливо ст. 10) і чинними міжнародними нормативними документами, а саме Європейською хартією і Рамковою конвенцією. Є кроки в напрямі сприяння менш поширеним мовам.

Попри те, що в загальних положеннях законопроекту чітко підтверджено конституційні гарантії захисту і розвитку української мови як державної, її застосування, захисту російської й інших регіональних мов та мов меншин, в оперативній частині законопроекту акцентовано увагу лише на російській мові.

Україні необхідна чітка і стабільна мовна політика на засадах національного консенсусу і міцної політичної бази. Максимальну увагу український уряд повинен приділити формуванню правдивих статистичних даних щодо мовного самовизначення осіб, що стане можливо лише за умови правильного формування запитань з приводу мови в переписі населення, який невдовзі відбудеться.

Підсумуємо. Українським органам влади потрібно створити концепцію мовної політики України та ініціювати всеохопний процес перегляду й модернізації законодавства у цій сфері відповідно до вимог Конституції та міжнародних зобов'язань України.

1. Висновок Венеціанської комісії щодо Акту про державну мову Словацької Республіки [Електронний ресурс]. – Доступно з: [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)035-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)035-e.pdf).
2. Висновок Венеціанської комісії щодо проекту закону «Про мови в Україні» [Електронний ресурс]. – Доступно з: [http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-AD\(2011\)008-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-AD(2011)008-e.pdf).
3. Верховний Комісар ОБСЄ у справах національних меншин. Оцінка та рекомендації щодо законопроекту «Про мови в Україні» [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://news.ligazakon.ua/news/2011/1/20/36476.html>.
4. Етнічний склад населення України. Перепис 2001 р. [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://www.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/nationality>.
5. Європейська хартія прав людини [Електронний ресурс]. – Доступно з: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.
6. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин [Електронний ресурс]. – Доступно з: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_014.
7. Про мови в Українській РСР: Закон Української Соціалістичної Радянської Республіки [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=8312-11>.
8. Про національні меншини в Україні: Закон України [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2494-12>.
9. Конституція України [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

10. Міжнародний пакт про громадські і політичні права [Електронний ресурс]. – Доступно з: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043.
11. Проект закону «Про мови в Україні» [Електронний ресурс]. – Доступно з: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=38474.
12. Рамкова конвенція про захист національних меншин. Ст. 3 [Електронний ресурс]. – Доступно з: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_055.

**OPINION OF THE EUROPEAN COMMISSION
FOR DEMOCRACY THROUGH LAW
ON THE DRAFT LAW «ON LANGUAGES IN UKRAINE»
(№ 1015-3)**

Olha Shved

*Lviv State University of Internal Affairs,
vul. Horodotska, 26, Lviv, 79007, Ukraine
olya88shwed@gmail.com*

The article analyzes one of new legislative initiatives: draft law «On Languages in Ukraine» (No 1015-3). It points to positive and debatable aspects of normative document content taking into account the conclusion of the European Commission for Democracy through Law. Considering stateless historical past and troublesome heritage from the Soviet Union, the European experts recommend continuing work on improving provisions and terms of the normative document.

Key words: language legislation, state language, regional language, European Commission for Democracy through Law.

**ОЦЕНКА ЕВРОПЕЙСКОЙ КОМИССИИ ЗА ДЕМОКРАТИЮ
ЧЕРЕЗ ПРАВО ПРОЕКТА ЗАКОНА «О ЯЗЫКАХ В УКРАИНЕ»
(№ 1015-3)**

Ольга Швед

*Львовский государственный университет внутренних дел
ул. Городецкая, 26, г. Львов, 79007, Украина
olya88shwed@gmail.com*

Проанализирована одна из новых законодательных инициатив: проект закона «О языках в Украине» (№ 1015-3). Отмечены позитивные и дискуссионные аспекты содержания нормативного документа с учетом вывода Европейской комиссии за демократию через право. Принимая во внимание безгосударственное историческое прошлое, сложное наследие от СССР, европейские эксперты рекомендуют продолжить работу по усовершенствованию положений и терминов нормативного документа.

Ключевые слова: языковая политика, языковое законодательство, государственный язык, региональный язык, Европейская комиссия за демократию через право.

Стаття надійшла до редколегії 17.11.2011
Прийнята до друку 30.11.2011